

Nestkasten op het Landgoed Dorth in 2010

Nestkasten Monitoring Project

Wim Verholt, Wouter Boere, Herman Hannink en Jacques
Blaauw

Een uitgave van Vogelwerkgroep De IJsselstreek

Colofon

© Vogelwerkgroep de IJsselstreek

Secretariaat: Carol de la Bey

Derck Danielslaan1

7425 NT Deventer

www.vwgdeijsselstreek.cjb.net

Ontwerp VWG huisstijl: Jeroen Kuipers

Kaartmateriaal Dorth: André Westendorp, Natuurmonumenten

Kaartmateriaal ligging Dorth: kopie deel van Falkland kaart Gorssel 3e druk

Tekst, tabellen en samenstelling: Wouter Boere en Gerard Boere

Foto omslag: Wouter Boere

Andere foto's: Wouter Boere

Tekening IJsvogel omslag: R. Brinkhof

Algemene toelichting

In dit verslag zijn de resultaten samengevat van het nestkastenonderzoek in 2010 op Landgoed Dorth van Natuurmonumenten.

De controles van de kasten zijn, onder verantwoordelijkheid van Vogelwerkgroep De IJsselstreek, uitgevoerd door Wim Verholt, Jacques Blaauw, Herman Hannink en Wouter Boere.

De nestkasten zijn dit jaar in totaal 8 keer gecontroleerd; dat is 2 keer meer dan in 2009 en een gevolg van de predatieproblemen en 2° legsels (zie hieronder). De resultaten per nestkast/per controle staan in tabel 4. In tabel 1 zijn de totalen voor alle legsels samengevat. De resultaten van de 2° legsels staan apart in tabel 3. In 2010 waren alle 55 kastjes bewoond al was in enkele gevallen niet duidelijk door welke soort.

Van het oorspronkelijke aantal kasten zijn de nummers 41 t/m 45 niet meer aanwezig, maar er is voor gekozen de nummering van de kastjes niet aan te passen om vergelijking in de jaren over de bezetting per kast mogelijk te maken.

Die bezettingsvergelijking wordt weergegeven in tabel 5. Het blijkt dat van de 55 kastjes in 2010 er 19 door een andere soort waren bezet dan in 2009. Ruim 34% van de kastjes is dus door een andere soort bezet wanneer beide jaren worden vergeleken. Opvallend was dit jaar het relatief grote aantal Boomklevers dat in kasten broedde en een flink deel van de verschuiving in bezetting veroorzaakte. De 2° legsels waren vooral ook van Koolmezen.

Een aantal legsels is uiteindelijk niet uitgekomen om onbekende reden. Datzelfde geldt voor de kast waar uiteindelijk 25 eieren in lagen! Ook werden in sommige kasten 2 soorten eieren aangetroffen of afwijkende waaronder hele kleine; het is niet bekend van welke soorten die waren.

Predatie van nestkasten

Op 3 mei werd voor het eerst geconstateerd dat een aantal kasten was gepredeerd. Dit was allemaal langs de laan bij de Kasteelweg. Later in het seizoen in de periode 17-31 mei en op 14 juni werden nog enkele kasten gepredeerd; deze lagen verspreid over het landgoed.

Webcam opnamen, gemaakt door Natuurmonumenten toonden aan dat de predatie zeker voor een deel het werk was van steenmarters.

Na literatuuronderzoek en mede op advies van het Nederlands Instituut voor Oecologisch Onderzoek (NIOO in Heteren/Wageningen; Ir Louis Vernooy) werden de gepredeerde kasten voorzien van een stevig gazen frame voor de nestopening. Het is een soort muilkorf die een eind uitsteekt. Die frames werden direct gemaakt en geplaatst bij 14 kasten. De kasten 58 en 59 werden 2x gepredeerd, terwijl kast 58 wel inmiddels een frame had. De reden van die 2° predatie van kast 58 was de te korte afstand van de frameopening naar de nestkastopening. Die was in dit geval maar 28 mm en die moet minimaal 45-50 mm zijn.

Voor kast 59 was nog geen frame geplaatst. Vrijwel alle kasten met frame kregen direct te maken met een 2° legsel (zie tabel 3).

De gepredeerde kasten waren: 3, 4, 5, 7, 23, 29, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58 en 59.

In 2009 werd ook al predatie geconstateerd, maar was de oorzaak onduidelijk en betrof het een beperkt aantal kasten.

Citaat verslag 2009:

'Opm. 4: De kasten 5, 6, 7 en 29 waren overhoop getrokken en de eieren lagen op de bodem. Het nestmateriaal was uit elkaar gehaald. De dader is onduidelijk: marters of een eekhoorn?'

Met dank aan de terreinbeheerder van Natuurmonumenten, André Westendorp, voor de vergunning om het onderzoek op Landgoed Dorth uit te kunnen voeren.

Tabel 1: totaal overzicht legfels en aantal jongen in 2010

Soort	Aantal legfels	Aantal jongen uitgevlogen	Rest	Bijzonderheden
Pimpelmees 1 ^e legfel	27	223	41 ei 2 jong	
Pimpelmees 2 ^e legfel	3	15		
Koolmees 1 ^e legfel	13	78	26 ei	
Koolmees 2 ^e legfel	11	61	7 ei	
Boomklever	7	26	10 ei	
Onbekend	10		89 ei	Soort onbekend nesten weg door predatie en/of verlaten
Totaal	71	403	173 ei 2 jong	

Tabel 2: gemiddeld aantal jongen per legfel in 2010

Soort	2008	2009	2010
Koolmees: gemiddeld aantal jongen per legfel	7,5	7,5	1 ^e legfel: 6,0 2 ^e legfel: 5,5
Pimpelmees: gemiddeld aantal jongen per legfel	11,0	10,4	1 ^e legfel: 8,3 2 ^e legfel: 5,0
Boomklever: gemiddeld aantal jongen per legfel			3,7

Duidelijk is dat 2^e legfels in 2010 een lager gemiddelde 'opbrengst' hebben, wat vooral bij de Pimpelmezen is te zien. Verder is het broedresultaat in 2010 voor beide soorten mezen lager dan in 2008 en 2009.

Tabel 3: overzicht van de 2^e legfels; vrijwel allemaal het gevolg van predatie van het 1^e legfel.

Kast nummer	Soort	Aantal jongen	Restant	Opmerkingen
5	?		9 ei	Onbekend
8	Verlaten		6 ei	onbekend
9	Pimpelmees	9 jong		
16	Koolmees	4 jong	1 ei	
21	Pimpelmees	6 jong		
23	Koolmees	9 jong	2 ei	
32	Koolmees	8 jong		
34	Koolmees	5 jong	2 ei	
37	Koolmees	8 jong		
38	Koolmees	5 jong		
54	Koolmees	7 jong	1 ei	
55	Koolmees	8 jong		
56	Koolmees	7 jong		
57	Koolmees	6 jong	1 ei	
58	Pimpelmees	predatie 2x!		2 ^e maal met frame
59	Koolmees	predatie 2x!	7 ei	Geen frame

Tabel 4 : Resultaten per nestkast/per controledag in 2010

kast	Soort	9 april	19 april	3 mei	17 mei	31 mei	14 juni	28 juni	12 juli
1	P	Mat.	7 ei	12 ei	12 jong	leeg	Leeg	-	-
2	P	Mat.	9 ei	11 ei	11 jong	leeg	Leeg	-	-
3	P	Mat.	7 ei	10 ei	1 jong predatie	leeg (gaas)	leeg	-	-
4	P	Leeg	1 ei	0 ei?	12 ei	jongen	Predatie 9 ei schoon	-	-
5	K	Mat.	4 ei	7 ei predatie	9 ei 2e legsel	9 ei predatie schoon	Leeg (gaas)	-	-
6	B.kl.	Mat.	5 ei	6 ei	6 jong	Rest 1 ei schoon	Leeg	-	-
7	P	leeg	leeg	leeg	Dode P veren schoongem predatie	leeg	Leeg	-	-
8	P	Mat.	8 ei	12 ei	12 jong 3 ei	2 ^e leg 5 ei	6 ei verlaten?	Verlaten rest 6 ei	-
9	B.kl. P	Mat.	7 ei	jongen	7 jong uitgevlogen Mat.	P 9 ei	9 jong	-	-
10	K	Mat.	6 ei	8 ei	2 jong !	2 ^e leg 1 ei	K 7 jong	-	-
11	P	Mat.	7 ei	11 ei	11 jong	schoon	Mat.	-	-
12	P	Mat.	2 ei	10 ei	jongen	schoon	Leeg	-	-
13	P	Mat.	8 ei	12 ei	12 jong	Rest 1 ei schoon	Leeg	-	--
14	P	Mat.	5 ei	19 ei !	19 ei koud!	25 ei ! Verlaten schoon	Leeg	-	-
15	P	Mat.	6 ei	12 ei	12 jong	schoon	Leeg	-	-
16	-	Mat.	8 ei	11 ei	predatie	2e leg 5 ei	5 ei	4 jong rest 1 ei	-
17	K	Mat.	6 ei	8 ei	8 jong	schoon	leeg	-	-
18	P	Mat.	8 ei	12 ei	12 jong	schoon	leeg	-	-
19	K	Mat.	1 ei	7 ei	7 jong	2e leg 5 ei	K 3 ei 3 jong	6 jong	-
20	P	4 ei	12 ei	12 jong	12 jong	schoon	leeg	-	-
21	P	1 ei	9 ei	9 jong	9 jong	P 6 ei 2e leg	6 jong	4 jong rest 2 ei	-
22	K	leeg	Mat.	9 ei	2 jong 7 ei	9 jong	schoon	-	-
23	B.kl.	Mat.	5 ei	0 ei dode P	predatie schoon	2 ^e leg 11 ei	K 11 ei	9 jong rest 2 ei	gaas op 17 mei
24	P	Mat.	Mat.	10 ei	5 jong 5 ei	8 jong 2 ei	Rest 2 ei schoon	-	-
25	B.kl.	Mat.	6 ei	6 jong	6 jong	schoon	Leeg	-	-
26	P	Mat.	4 ei	12 ei	12 jong	schoon	Leeg	-	-
27	P	Mat.	3 ei	12 ei	12 jong	schoon	Leeg	-	-
28	-	Mat.	5 ei	10 ei verlat. schoon	Leeg, gaas	leeg	Leeg	-	-

kast	Soort	9 april	19 april	3 mei	17 mei	31 mei	14 juni	28 juni	12 juli
29	K	Mat.	Mat.	7 ei	7 jong	schoon	leeg	-	-
30	-	leeg	Leeg	7 ei	7 ei	7 jong	Schoon	-	-
31	P	leeg	2 ei	11 ei	11 jong	schoon	Leeg	-	-
32	K	Mat.	mat	8 ei	8 jong	8 jong	K 2e leg 8 ei	8 jong	-
33	B.kl.	leeg	1 ei	7 ei	7 jong	7 jong	Schoon	-	-
34	P	Mat.	4 ei	12 ei	10 jong	Rest 1 ei 1 dood jong	7 ei K	5 jong 2 ei	Rest 2 ei
35	K	Mat.	4 ei	11 ei	11 jong	11 jong	Schoon	-	-
36	-	Mat.	2 ei	13 ei	13 jong	schoon	Leeg	-	-
37	-	5 ei	schoon	Mat.+ 8 ei K 2 ^e leg	8 jong	8 jong	Schoon	-	-
38	K	Mat.	4 ei	8 ei	8 jong	2 ^e leg 5 ei	K 5 jong	5 jong	-
39	P	Mat.	5 ei	8 ei	8 jong	schoon	Leeg	-	-
40	P	Mat.	3 ei	11 ei	11 jong	11 jong	Schoon	-	-
46	P	leeg	mat.	10 ei	10 jong	10 jong	Schoon	-	-
47	K	Mat.	Mat.	5 ei	5 jong	schoon	leeg	-	-
48	K	Mat.	3 ei	9 ei	9 jong	schoon	leeg	-	-
49	P	Mat.	5 ei	13 ei	13 jong	schoon	leeg	-	-
50	P	Mat.	5 ei	10 ei	10 jong	Schoon (gaas)	leeg	--	-
51	B.kl.	Mat.	1 ei	8 ei	8 ei	9 ei verlaten schoon	leeg	-	-
52	-	leeg	6 ei	9 ei	9 ei ?	9 ei verlaten schoon (gaas)	leeg	-	-
53	-	leeg	Mat.	6 ei predatie	leeg (gaas)	leeg	leeg	-	-
54	-	Mat.	5 ei	8 ei predatie	leeg (gaas)	7 ei	K 7 jong	Rest 1 ei	-
55	B.kl.	Mat.	3 ei	0 ei predatie	leeg (gaas)	K 2 ^e leg 8 ei	8 jong	8 jong	-
56	-	Mat.	3 ei	11 ei predatie	Mat. (gaas)	K 2 ^e leg 7 ei	7 jong	-	-
57	-	Mat.	8 ei	8 ei predatie	leeg (gaas)	K 2 ^e leg 5 ei	3 ei 4 jong	6 jong?	Rest 1 ei
58	-	Mat.	10 ei	11 ei predatie	leeg (gaas)	P 2 ^e leg 5 ei	4 ei 3 jong	3 jong predatie	- dood?
59	-	Mat.	7 ei	11 ei predatie	leeg	K 2 ^e leg 5 ei	7 ei Predatie schoon geen gaas	-	-
60	P	Mat.	8 ei	12 ei	12 jong	schoon	leeg	-	-

Opmerking: kasten 41 t/m 45 zijn niet meer aanwezig

Zomer en winter aan het werk.....

Tabel 5: gebruik kasten in verschillende jaren

Nestkast nummer	2010	2009	2008
1	Pimpelmees	Pimpelmees	Pimpelmees
2	Pimpelmees	Pimpelmees	Koolmees
3	Pimpelmees	Pimpelmees	Pimpelmees
4	Pimpelmees	Pimpelmees	Zwarte Mees
5	Koolmees	Koolmees	Koolmees
6	Boomklever	Koolmees	Boomklever
7	Pimpelmees	Koolmees	Koolmees
8	Pimpelmees	Pimpelmees	Pimpelmees
9	Boomklever (Pimpelmees als 2e legsel)	-	Pimpelmees
10	Koolmees	Koolmees	Pimpelmees
11	Pimpelmees	Pimpelmees	Pimpelmees
12	Pimpelmees	Pimpelmees	Pimpelmees
13	Pimpelmees	Glanskopmees	Pimpelmees
14	Pimpelmees	Koolmees	Koolmees
15	Pimpelmees	Pimpelmees	Pimpelmees
16	?	Bonte Vl.vanger	Koolmees
17	Koolmees	Koolmees	Koolmees
18	Pimpelmees	Pimpelmees	Pimpelmees
19	Koolmees	Pimpelmees	Koolmees
20	Pimpelmees	Pimpelmees	Pimpelmees
21	Pimpelmees	Pimpelmees	Pimpelmees
22	Koolmees	Koolmees	Koolmees
23	Boomklever	Koolmees	Pimpelmees
24	Pimpelmees	Koolmees	Pimpelmees
25	Boomklever	Pimpelmees	Pimpelmees
26	Pimpelmees	Pimpelmees	Pimpelmees
27	Pimpelmees	Koolmees	Pimpelmees
28	?	Pimpelmees	Pimpelmees

Nestkast nummer	2010	2009	2008
29	Koolmees	Koolmees	Boomklever
30	Pimpelmees	Pimpelmees	Koolmees
31	Pimpelmees	Pimpelmees	Pimpelmees
32	Koolmees	Koolmees	Koolmees
33	Boomklever	Koolmees	Pimpelmees
34	Pimpelmees	Pimpelmees	Pimpelmees
35	Koolmees	Pimpelmees	Pimpelmees
36	?	Koolmees	Koolmees
37	Koolmees	Koolmees	Koolmees
38	Koolmees	Koolmees	Pimpelmees
39	Pimpelmees	Koolmees	Koolmees
40	Pimpelmees	-	Pimpelmees
46	Pimpelmees	Pimpelmees	Pimpelmees
47	Koolmees	Koolmees	Bonte Vliegenvanger
48	Koolmees	Koolmees	Koolmees
49	Pimpelmees	Koolmees	Pimpelmees
50	Pimpelmees	Pimpelmees	Pimpelmees
51	Boomklever	Pimpelmees	Koolmees
52	?	Koolmees	Pimpelmees
53	?	Pimpelmees	Pimpelmees
54	Koolmees 2e legsel	Koolmees	Boomklever
55	Koolmees 2 ^e legsel	Pimpelmees	Koolmees
56	Koolmees 2 ^e legsel	Pimpelmees	Pimpelmees
57	Koolmees 2 ^e legsel	Pimpelmees	Koolmees
58	Pimpelmees 2e legsel	Pimpelmees	Pimpelmees
59	Koolmees 2 ^e legsel	Koolmees	Koolmees
60	Pimpelmees	Pimpelmees	Pimpelmees

Boomklever

Pimpelmees

Evenals vorig jaar werden op 9 april 2010 vier kasten extra opgehangen (zie tabel 6). Dit werd gedaan direct nadat de eerste Bonte Vliegenvangers waren gesignaleerd. De verwachting was dat die kasten dan door deze soort zouden worden bezet. Dat gebeurde echter niet en de kasten werden door mezen bezet. De resultaten van deze kasten zijn buiten de tellingen gehouden zoals deze in de vorige tabellen zijn verwerkt.

Verder bleek ook dat de doorsnee van de invliegopening bij alle kasten 26/28 mm was (ze zijn de afgelopen winter allemaal opgemeten. In principe is dat te klein, de goede maat voor Bonte Vliegenvangers is 30/32 mm.

In 2011 zullen nu geen extra kasten meer worden opgehangen, maar een aantal van de bestaande kasten met vliegopening 30/32 zal worden opgehangen (ter vervangen van andere kasten). De opening zal gesloten worden gehouden tot het moment dat de Bonte Vliegenvangers worden gesignaleerd. Maken ze geen gebruik van de kasten dan zullen, net als dit jaar, zeer snel mezen er beslag op leggen!

Tabel 6: extra geplaatste kasten op 9 april 2010 en de resultaten per controle datum

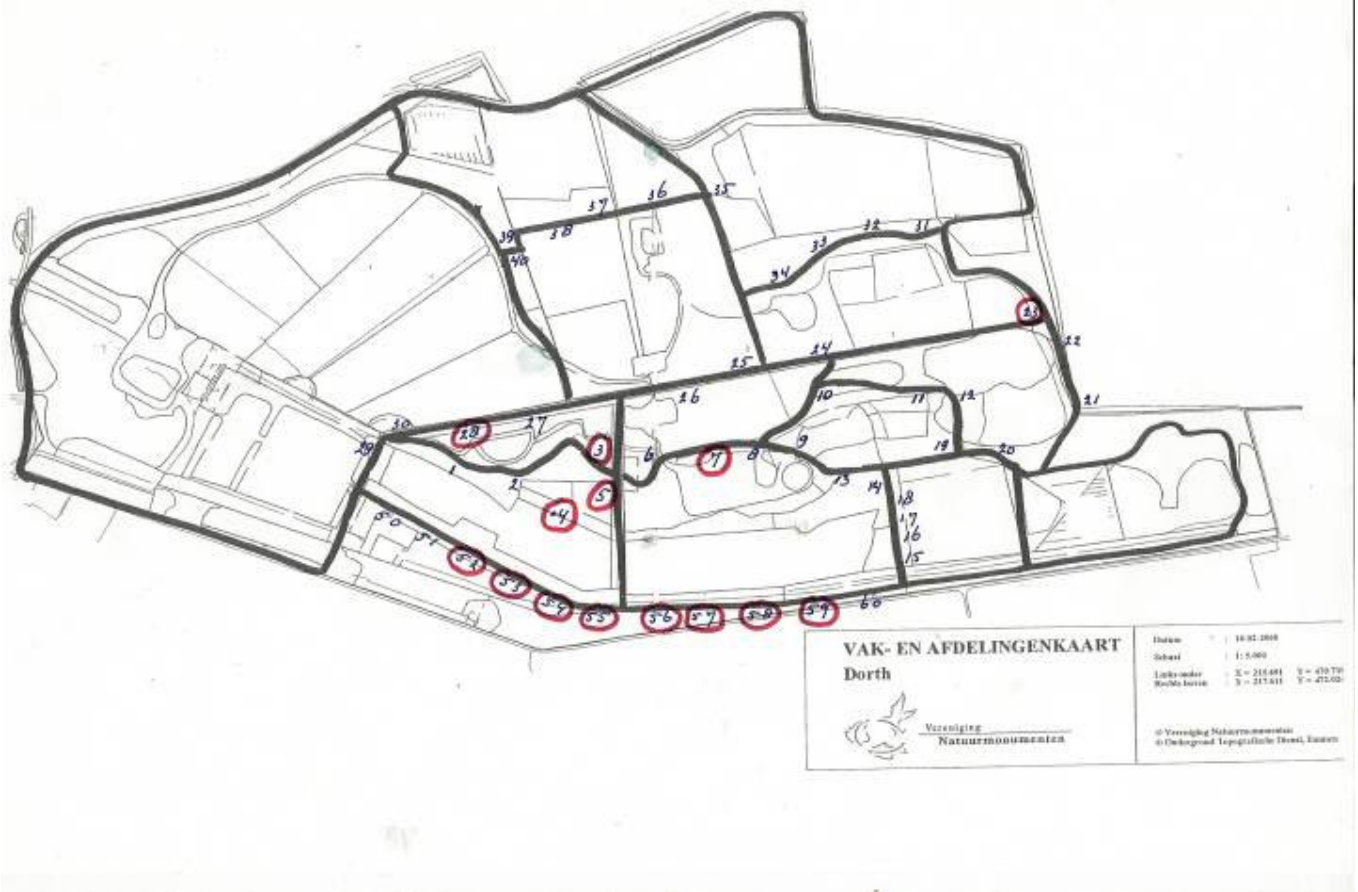
Nestkast nummer	Soort	19 april	3 mei	17 mei	31 mei	14 juni	28 juni	12 juli
A	?	Mat	10 ei	Predatie 2 dode jong. schoon gaas	6 ei	6 jong	schoon	-
B	?	8 ei	4 ei 6 jong	10 jong	K 2 ^e leg 7 ei	7 jong	7 jong	schoon
C	?	4 ei	Dode B.VI. in nestmat. K 8 ei	8 jong	K 2 ^e leg 6 ei	5 jong 1 ei	5 jong 1 ei	Rest 1 ei schoon
D	P	3 ei	10 ei	10 jong	schoon	leeg	-	-

Nestkast met 25 eieren

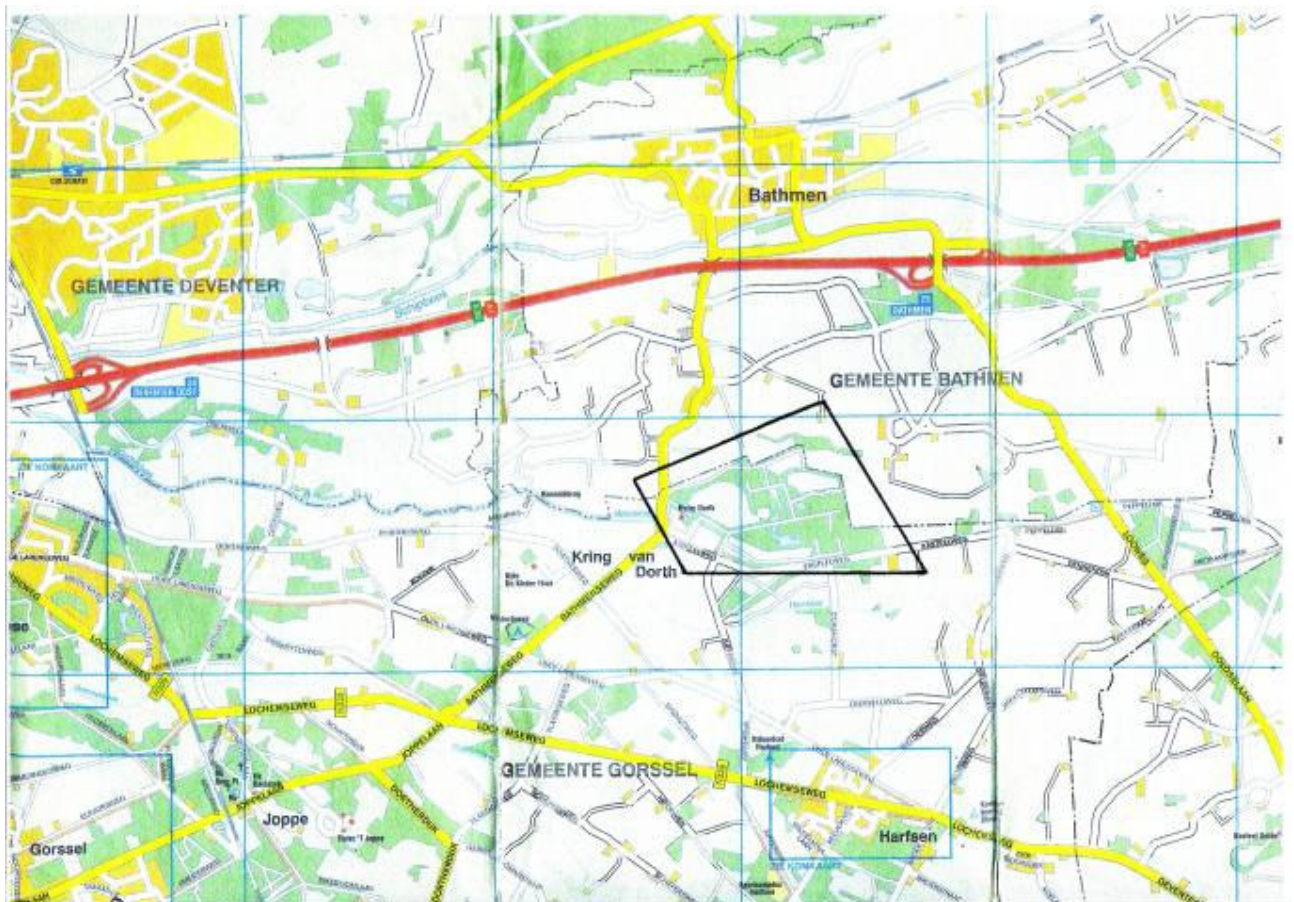

Grote Bonte Specht

Plaats van de nestkasten op landgoed Dorth; rood omcirkelt: gepredeerde nesten vrijwel zeker door Steenmarters

Ligging van Landgoed Dorth binnen de Gemeente Lochem

Gepredeerde nestkast

Nestkast met de aangebrachte korf

Nestkast opening wordt gemeten om te bezien of er andere typen kasten moeten komen voor de Bonte Vliegenvangers; dat moet inderdaad.

De nestkast 'mulkorven' zoals aanbevolen door het Nederlandse Instituut voor Oecologisch Onderzoek. Zij worden gebruikt bij hun honderden kasten voor het bonte vliegenvanger- en mezenonderzoek op de Veluwe.

